

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/195/2015
Identifikačné číslo spisu:	1303899791
Dátum vydania rozhodnutia:	29.03.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1303899791.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a členov senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Mariána Sluka, PhD., v spore žalobkyne NOVEX Martin, s.r.o., so sídlom v Martine, Jilemnického 49, IČO: 31 612 3777, zastúpenej advokátkou JUDr. Elenou Ľalíkovou, so sídlom v Bratislave, Podbrezovská 34, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Limbova 2, IČO: 00 165 565, o náhradu škody vo výške 377 543,82 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp.zn. 6C/39/2003, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. januára 2014 sp.zn. 9Co/14/2012, takto

rozhodol:

Dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. januára 2014 sp.zn. 9Co/14/2012 voči výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v časti priznania náhrady ušlého zisku a zamietol žalobu, z a m i e t a a vo zvyšnej časti o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí prvým) z 12. mája 2006, č.k. 6C/39/2003-420a žalobu zamietol z dôvodu, že neboli naplnené predpoklady pre vznik zodpovednosti žalovanej za uplatnenú škodu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Žalobkyňa totiž nebola účastníkom konania o preskúmanie rozhodnutia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 23.októbra 1996 č. 2354/96-A/706-IKŽ (ďalej len „rozhodnutie MZ SR“), ktoré bolo napokon zrušené na základe žaloby podanej spoločnosťou Slovaqua, a.s., Martin, a predmetným rozhodnutím ani nebola ukrátená na svojich právach, práve naopak v dôsledku tohto rozhodnutia získala právo spravovať a užívať zdroj minerálnej vody. Proti tomuto rozhodnutiu podala odvolanie žalobkyňa.

2. Krajský súd v Bratislave uznesením z 13. marca 2008 sp.zn. 9Co 380/2006 napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods.1 písm. f/ O.s.p.). Rozhodol tak s poukazom na viaceré vady konania pred súdom prvej inštancie najmä na nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia, ktorého odôvodnenie nespĺňalo požiadavky ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. Uložil súdu prvej inštancie, aby vyriešil najskôr právny základ uplatneného nároku z pohľadu, či sa žalobkyňa domáha náhrady škody z titulu nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu. Z tohto dôvodu považoval závery súdu prvej inštancie za predčasné. Tiež poukázal aj na ďalšie vady konania, ktoré nariadil súdu prvej inštancie odstrániť.

3. Okresný súd Bratislava III rozsudkom (v poradí druhým) z 22. septembra 2011, č.k. 6C/39/2003-1129 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 377 543,82 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 15,5% ročne z istiny od 11. októbra 2002 do zaplatenia a nahradiť jej trovy konania v sume 28 866,58 € k rukám právnej zástupkyne. Súd prvej inštancie kvalifikoval uplatnený nárok ako náhradu škody spôsobenú nesprávnym úradným postupom orgánu štátu v zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., pretože žalobkyňa nebola účastníkom konania, v ktorom bolo nezákonné rozhodnutie Ministerstva zdravotníctva SR č. 2354/96-A/706-IKŽ (ďalej len „rozhodnutie MZ SR“) vydané a nespĺňala tak podmienky ustanovenia § 2 zákona č. 58/1969 Zb. Nesprávny úradný postup orgánu žalovanej bol konštatovaný rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 4Sž 137/98, ktorým bolo ako nezákonné zrušené rozhodnutie MZ SR o pridelení licencie na využitie a správcovstvo zdroja minerálnej vody. Po zrušení sporného rozhodnutia žalobkyňa prestala realizovať svoj podnikateľský zámer začatý na jeho základe, čím jej vznikla skutočná škoda spočívajúca v nákladoch vynaložených na tento zámer vo výške určenej znaleckým posudkom. Súd priznal žalobkyni aj nárok na ušlý zisk, pretože z toho istého dôvodu už žalobkyňa neinkasovala ani objektívne očakávateľný zisk z realizácie podnikateľského zámeru vo výške určenej znaleckým posudkom. Námietku premlčania vznesenú žalovanou nepovažoval za dôvodnú, nakoľko žalobkyňa sa o existencii nesprávneho úradného postupu dozvedela dorúčením oznámenia o zrušení rozhodnutia MZ SR dňa 11. októbra 1999, žalovaná skoršie doručenie oznámenia nepreukázala a preto bola žaloba podaná na súde dňa 11. októbra 2002 v rámci premlčacej doby podľa § 22 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. Úrok z omeškania priznal súd v zmysle § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, keďže sa žalovaná dostala do omeškania s plnením peňažného dlhu a jeho výšku určil podľa § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z. k prvému dňu omeškania podľa žaloby. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 146 ods. 2 O.s.p. Proti tomuto rozhodnutiu podala odvolanie žalovaná.

4. Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo 16. januára 2014 sp.zn. 9Co 14/2012, napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil (§ 220 O.s.p.) tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 188 013,43 € s úrokom z omeškania 15,5% ročne od 11. októbra 2002 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku a vo zvyšku žalobu zamietol. Žiadnej zo strán sporu a štátu nepriznal právo na náhradu trov konania. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie kvalifikoval žalobný nárok ako náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Za správny považoval aj záver súdu prvej inštancie o existencii príčinnej súvislosti medzi skutočnou škodou žalobkyne spočívajúcou v nákladoch už vynaložených na realizáciu podnikateľského zámeru a nesprávnym úradným postupom žalovanej, vo výške stanovenej znaleckým posudkom. Pokiaľ však išlo o nárok na ušlý zisk, dospel odvolací súd k odlišnému záveru ako súd prvej inštancie, keď mal za to, že žalobkyňa neuniesla dôkazné bremeno vo vzťahu k existencii takejto škody, ktorú označil ako hypotetickú a nereálnu. Žalobkyňa totiž nijako nepreukázala, že by pri predpoklade chode vecí dosiahla tvrdený zisk. Tomuto záveru nasvedčovalo aj to, že predpokladom dosiahnutia zisku žalobkyne bolo vybudovanie plničky minerálnych vôd, ktorá ale až do ukončenia využitia zdroja minerálnej vody vybudovaná nebola. Žalobkyňa nedoložila súdu ani žiadne iné listinné doklady, ktoré by dosvedčovali a z ktorých by sa dalo zistiť, do akej miery by bola jej podnikateľská činnosť efektívna a či mohla dosahovať taký zisk, o ktorý, ako tvrdí, zmarením jej podnikania prišla. Podnikateľský zámer žalobkyne nebol dotiahnutý do takého štádia, kedy by bolo možné považovať dosiahnutie prospechu z podnikania za vysoko pravdepodobné. Z týchto dôvodov bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti priznania ušlého zisku nesprávne a odvolací súd ho zmenil tak, ako bolo uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia. Za správny označil odvolací súd záver súdu prvej inštancie ohľadom námietky premlčania, ktorú bolo

nutné posudzovať podľa ustanovení špeciálneho predpisu, t.j. zákona č. 58/1969 Zb. Za nedôvodnú označil námietku žalovanej o nesprávnom určení výšky úrokov z omeškania, pretože podľa ustálenej súdnej praxe sa výška úrokov z omeškania určuje podľa diskontnej sadzby platnej k prvému dňu omeškania a po dobu omeškania sa už nemení. Výška úroku z omeškania určená súdom prvej inštancie bola stanovená správne. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1, 2 O.s.p. a vzhľadom na takmer rovnaký pomer úspechu oboch strán v konaní, nepriznal právo na náhradu trov konania žiadnej z nich. O trovách štátu rozhodol podľa § 148 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p., nakoľko u žalobkyni, tak i u žalovanej boli splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov.

5. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu v jeho zmeňujúcej, zamietajúcej časti a súvisiaceho výroku o náhrade trov konania, napadla dovolaním žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“). Prípustnosť dovolania odôvodnila ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. a ako dovolací dôvod uviedla ustanovenie § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. (konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a nesprávne právne posúdenie veci súdom). Tzv. inú vadu konania videla dovolateľka v nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia, z ktorého nie je zrejmé, na základe čoho odvolací súd dospel k záveru, že neuniesla dôkazné bremeno ohľadom žalobného nároku v časti ušlého zisku. Podľa jej názoru, nie je možné uplatniť úvahy o dôkaznom bremene strany sporu v situácii, keď síce rozhodná skutočnosť v spore nebola dokázaná, ale výsledky dokazovania neumožňujú súdu prijať ani záver o pravdivosti tejto skutočnosti, ani o opaku. Žalobkyňa poukázala na znalecký posudok v konaní, ktorým preukázala vysoko pravdepodobnú minimálnu výšku ušlého zisku. Nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom spočívalo podľa dovolateľky v jeho závere o hypotetickej a nedostatočne reálnej škode v časti ušlého zisku, pretože ak pre nezákonné rozhodnutie žalovanej nemohla po určitú dobu podnikat' s minerálnou vodou, mohol jej ujsť zisk v rozsahu, ktorý by pri bežnej produkcii s touto vodou za normálneho behu okolností dosiahla tak, ako iné podnikateľské subjekty v tejto oblasti. Ak teda preukázala minimálny zisk, ktorý mohla dôvodne očakávať, je táto strata reálne ušlým ziskom v zmysle ustanovenia § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žiadala, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.

6. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že žalobkyňa v konaní neuniesla dôkazné bremeno v otázke ušlého zisku. Poukázala na zistený skutkový stav, z ktorého bolo zrejmé, že žalobkyňa nebola schopná zabezpečiť financovanie stavby plničky minerálnych vôd a v dôsledku platobnej neschopnosti a následnej exekúcie prestala byť vlastníkom pozemku parc. č. 808/2, na ktorom mala táto plniareň minerálnych vôd stáť. Nespĺnenie povinnosti vybudovať plniareň viedlo napokon k tomu, že žalobkyňa nemohla dostať povolenie na podnikanie, a teda vlastnou vinou zmarila svoju podnikateľskú činnosť. Z uvedeného dôvodu jej nemohol vzniknúť ani nárok na škodu v podobe ušlého zisku. Stotožnila sa v celom rozsahu s prvým rozsudkom súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba zamietnutá a v podrobnostiach naň odkázala.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [(§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)] vzhľadom k tomu, že dovolanie žalobkyne bolo podané 2. apríla 2014, vychádzal z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 CSP, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, v zmysle ktorého platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

8. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) a preto skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP).

9. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 O.s.p. Prípustnosť dovolania proti rozsudku upravoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239

O.s.p. Dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu bolo prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p.

10. Žalobkyňa podala dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, jej dovolanie preto je prípustné.

11. V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. mohlo byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci.

12. Podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. bol dovolací súd povinný ex offio posúdiť, či v konaní nedošlo k niektorej zo závažných procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. a tiež, či konanie nie je postihnuté tzv. inou vadou, majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

13. O procesnú vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 O.s.p. išlo vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

14. Dovolateľka procesné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. nenamietala a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

15. Dovolateľka výslovne tvrdila, že konanie bolo postihnuté tzv. inou vadou spočívajúcou jednak v nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia a tiež v nesprávnom posúdení otázky dôkazného bremena.

16. „Inou vadou konania“ podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. sa rozumie error in procedendo - porušenie ustanovenia zákona upravujúceho konanie od začiatku až do skončenia (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. II. ÚS 591/2012 zo 4. septembra 2013). V rozhodovacej praxi súdov sa pod tzv. inou vadou rozumelo najmä porušenie ustanovení o dokazovaní, a to napríklad tým, že súd vôbec nezisťoval skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci aj napriek tomu, že boli tvrdené a na ich preukázanie boli navrhnuté dôkazy, porušenie ustanovení o vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov, nevykonanie dôkazu navrhnutého stranou na preukázanie rozhodujúcej skutočnosti, hoci súd následne dospel k záveru, že účastník neunesol dôkazné bremeno, odklon odvolacieho súdu od skutkových záverov súdu prvého stupňa bez zopakovania dôkazov alebo doplnenia dokazovania, zohľadnenie skutočností, ktoré z dokazovania nevyplynuli, opomenutie rozhodných skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo.

17. K námietke nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd odkazuje na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu prijaté dňa 3. decembra 2015, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

18. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch mohla nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu založiť vadu v zmysle § 237 ods.1 písm. f/ O.s.p., a to napríklad ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahovalo vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie malo také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížila k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty

môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, žeby v prejednávanej veci bol dôvod pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016.

19. Zmeňujúce rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňalo kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. z hľadiska formálnej štruktúry a obsahovalo aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Z rozhodnutia je celkom zrejmý a zrozumiteľný záver súdu, že v prejednávanej veci žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno vo vzťahu k základnému predpokladu založenia zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb., ktorou bola existencia škody vo forme ušlého zisku. Tento záver vychádzal zo skutkového zistenia tak súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu, že žalobkyňa až do ukončenia využívania zdroja minerálnej vody nevybudovala plničku minerálnych vôd. Odvolací súd na základe toho následne prijal záver, že išlo o základný predpoklad začatia podnikania žalobkyne v oblasti využitia zdroja minerálnych vôd, bez ktorého by žiadny (ani minimálny) zisk nikdy nemohla dosahovať. Zároveň odvolací súd oprel svoje rozhodnutie o tú skutočnosť, že žalobkyňa súdu nepredložila žiadne listinné doklady, z ktorých by bolo možné vyvodiť, či jej podnikateľská činnosť vôbec prebiehala, či bola úspešná a prosperujúca. Pokiaľ súd v rámci voľného hodnotenia dôkazov dospeje k vnútornému presvedčeniu, že vykonané dokazovanie nepostačovalo na preukázanie tvrdení strany sporu, z ktorých svoje nároky odvodzuje, potom súdu neostáva iné ako postupovať v zmysle pravidiel dôkazného bremena, vyhodnotiť spor v neprospech strany pre neunesenie dôkazného bremena a bez ďalšieho zdôvodňovania ostatných aspektov veci žalobu zamietnuť. Z tohto pohľadu je preto odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu dostatočné a náležité. Sama skutočnosť, že odvolací súd neodôvodnil skutkové zistenia a právne úvahy, z ktorých vychádzal, resp. právne závery, ku ktorým dospel, spôsobom zodpovedajúcim predstavám žalobcu, neznamená, že napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný.

20. Žalobkyňa tiež namietala, že odvolací súd vyvodil voči nej nesprávne dôsledky neunesenia dôkazného bremena v otázke existencie ušlého zisku, pretože ak určitá skutočnosť nebola s istotou preukázaná, nemôže to byť na ujmu strany, ktorá sa jej dovoláva.

21. S uvedeným názorom žalobkyne však nemožno súhlasiť, pretože je v priamom rozpore s teóriou dôkazného bremena v kontradiktórnom civilnom súdnom konaní. Základnou povinnosťou žalobcu v civilnom súdnom konaní je povinnosť tvrdenia a dôkazná povinnosť (podľa doterajších ustanovení § 79 ods. 1, 2 O.s.p., 101 ods. 1 O.s.p., 120 ods. 1 O.s.p.). Žalobca je nielen povinný tvrdiť skutkové okolnosti, z ktorých svoj nárok odvodzuje a ktoré sú určené obsahom hmotnoprávnej normy, ale je zároveň povinný označiť a predložiť súdu dôkazy na preukázanie pravdivosti svojich tvrdení. Treba zdôrazniť, že obsah dôkaznej povinnosti, ako povinnosti označiť a predložiť dôkazy, nie je totožný s pojmom dôkazného bremena. Dôkazné bremeno predstavuje súhrn pravidiel umožňujúcich súdu rozhodnúť vo veci, ak nastane stav tzv. objektívnej neistoty nazývaný aj „non liquet“ („nie je jasné“), ktorý nedovoľuje súdu rozhodnúť v súlade s hmotnoprávnym stavom, pretože výsledky vykonaného dokazovania nedávajú súdu podklad pre prijatie záveru či už o pravdivosti alebo nepravdivosti tvrdení strany sporu, prípadne je tento stav dôsledkom nepredloženia dôkazov alebo situáciou, kedy sa strana sporu dostáva do dôkaznej núdze (porovnaj Karel Svoboda, Dokazování, str. 37 a nasl.). Ide v podstate o procesnú zodpovednosť strany sporu za to, že v konaní neboli preukázané jej tvrdenia a že z tohto dôvodu muselo byť rozhodnuté o veci samej v jej neprospech (Macur Jozef, Důkazní břemeno v civilním soudním řízení, 1. vydání, Brno, Masarykova Univerzita v Brně, 1995). Pokiaľ ale súd na základe vykonaných dôkazov zistí skutkový stav a v rámci voľnej úvahy dospeje k záveru o pravdivosti alebo nepravdivosti tvrdení strany v spore, rozhodne vo veci samej na základe zisteného skutkového stavu, t.j. neuplatnia sa pravidlá dôkazného bremena.

22. Dôsledky neunesenia dôkazného bremena vyplývajú zo samotného rozdelenia dôkazného bremena medzi stranami v spore, ktoré vychádza z teórie preukazovania skutočností právo zakladajúcich. Každá strana tvrdí a dokazuje tie skutkové okolnosti, z ktorých jej právo vyplýva a protistrana naopak tvrdí a

dokazuje skutočnosti, ktoré toto právo vylučujú alebo zabraňujú jeho uplatniteľnosti. Dôsledky neunesenia dôkazného bremena sa potom riadia jednoduchým pravidlom neúspechu v spore stihajúcim tú stranu, ktorá bola zodpovedná za preukázanie práva v jej prospech. Pokiaľ teda žalobca v konaní nepreukáže pravdivosť ale ani nepravdivosť skutočností svedčiacich o existencii jeho hmotnoprávneho nároku, súd nemôže rozhodnúť na základe ľubovôle, ale len cestou aplikácie princípov dôkazného bremena, t.j. žalobu zamietne pre neunesenie dôkazného bremena žalobcom. Ako už bolo uvedené, nie je povinnosťou žalovaného tvrdiť ani dokazovať skutočnosti, z ktorých žalobca svoje právo odvodzuje, t.j. nezaťažuje ho v tomto smere dôkazné bremeno, a preto mu neunesenie dôkazného bremena žalobcom nemôže byť na ujmu.

23. Na základe vyššie uvedených teoretických úvah je potom nutné uzavrieť, že námietka žalobkyne nebola dôvodná a odvolací súd rozhodol správne, keď pre neunesenie dôkazného bremena o existencii škody žalobkyňou, žalobu zamietol. V sporoch o náhradu škody voči štátu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. bola žalobkyňa ako poškodená tá, ktorá odvodzovala svoje nároky od existencie jednotlivých predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu, preto bola povinná ich aj preukázať. Ak žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu všetkých hmotnoprávných predpokladov zakladajúcich zodpovednosť štátu za škodu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. vrátane existencie ušlého zisku, z ktorého titulu svoje právo na náhradu škody odvodzovala, nemohla byť v spore úspešná.

24. Pokiaľ žalobkyňa svoje námietky smerovala aj vo vzťahu k hodnoteniu vykonaných dôkazov súdom, dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) nesprávností. Dovolanie nebolo (a podľa novej úpravy sporového konania naďalej nie je) „ďalším“ odvolaním. Preto sa ním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení, ku ktorým dospel súd prvej inštancie alebo odvolací súd, ani prieskumu správnosti nimi vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania bolo a je v konaní pred súdom prvej inštancie a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom mohol v medziach zákona vykonávať dokazovanie (§ 213 O.s.p.). Dovolenie nemôže preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení a v nadväznosti na to posudzovať, či súdy správne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy - na rozdiel od súdu prvej inštancie a tiež odvolacieho súdu nemá totiž dovolací súd možnosť vykonávať dokazovanie [ako je to, napokon, zrejmé z § 243a ods. 2 in fine O.s.p. („dokazovanie však nevykonáva“)].

25. Žalobkyňa napokon namietala aj právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré považovala za nesprávne v jeho závere o hypotetickej a nedostatočne reálnej škode v časti ušlého zisku. Bola toho názoru, že ak s vysokou pravdepodobnosťou preukázala minimálny zisk, ktorý mohla dôvodne očakávať za normálneho behu okolností tak, ako iné podnikateľské subjekty v tejto oblasti, potom táto strata predstavuje reálne ušlý zisk v zmysle ustanovenia § 442 ods.1 Občianskeho zákonníka.

26. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

27. Pre vznik objektívnej zodpovednosti štátu za škodu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. musia byť súčasne splnené tri základné zákonné podmienky 1/ zrušené nezákonné rozhodnutie orgánu štátu alebo nesprávny úradný postup, 2/ existencia škody (skutočnej škody a ušlého zisku), 3/ príčinná súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím. Pojem škoda nebol v zákone č. 58/1969 Zb. definovaný, preto sa v zmysle ustanovenia § 20 citovaného zákona pre výklad použili spoločné ustanovenia Občianskeho zákonníka o škode a to konkrétne ustanovenie § 442 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého sa uhrádza skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk).

28. Ušlý zisk sa v súlade s konštantnou judikatúrou súdov definuje ako ujma spočívajúca v tom, že u poškodeného nedošlo v dôsledku škodnej udalosti k rozmnoženiu majetkových hodnôt, hoci sa to s ohľadom na pravidelný beh vecí dalo očakávať. Ušlý zisk sa neprejavuje zmenšením majetku poškodeného (úbytkom aktív, ako je tomu u skutočnej škody), ale stratou očakávaného prínosu. Nestačí pritom iba pravdepodobnosť rozmnoženia majetku, lebo musí byť naisto postavené, že pri pravidelnom behu vecí (nebyť protiprávneho konania škodcu alebo škodnej udalosti) mohol poškodený dôvodne očakávať zväčšenie svojho majetku, ku ktorému nedošlo práve v dôsledku konania škodcu (škodnej udalosti).

29. Len všeobecné tvrdenie o strate podnikateľskej príležitosti alebo zmarení podnikateľského zámeru bez ďalšieho, nikdy nemôže byť základom pre vznik nároku na náhradu ušlého zisku, a to ani v prípade, ak by boli dôsledkom protiprávnej udalosti. Je tomu tak preto, že zákon č. 58/1969 Zb. nezakladá vznik nároku na náhradu škody paušálne a automaticky v každom jednotlivom prípade porušenia povinnosti zo strany orgánov štátu, ale len celkom výnimočne za predpokladu súčasného naplnenia aj ďalších predpokladov vzniku a existencie zodpovednostného vzťahu, ktorými sú existencia škody (ušlého zisku) a príčinnej súvislosti medzi škodou a protiprávnym konaním alebo opomenutím orgánov štátu. Dôkazné bremeno ohľadom naplnenia týchto podmienok vzniku zodpovednosti štátu za škodu pritom zaťažuje poškodeného. Aj existencia ušlého zisku musí byť vždy bezpečne preukázaná. V prípade ušlého zisku nie je možné preukázať jeho reálnu existenciu, ale musia byť dokazované také konkrétne skutkové okolnosti (tvrdené poškodeným), ktoré pri logickej úvahe povedú súd k záveru, že ušlý zisk by skutočne vznikol nebyť protiprávnej udalosti, t.j. dokazuje sa pravdepodobnosť dosiahnutia ušlého zisku u poškodeného v danom čase a podľa miery dokázanej pravdepodobnosti, je potom možné urobiť záver o tom, či by za daných okolností bol žalovaný ušlý zisk aj reálnym. Nepreukázanie existencie takýchto skutkových okolností, by potom mohlo viesť len k záveru, že ušlý zisk, ktorého sa žalobca v konaní domáha, je skutočne iba „fikciou“ (m.m. uznesenie najvyššieho súdu sp.zn. 3 Cdo 513/2014). „Aj v prípade ušlého zisku musí ísť o ujmu už nastalú (vzniklú) a nie o ujmu, ktorá by hypoteticky mohla vzniknúť v budúcnosti“ (z uznesenia najvyššieho súdu sp.zn. 4 MCdo 23/2008). Za ušlý zisk teda nemožno považovať hypotetický ušlý zisk, ktorý nemá žiadny konkrétny preukázateľný základ. Napokon hypotetický ušlý zisk, na ktorý sa dovolateľka odvoláva, vychádzajúci len z porovnania a spriemerovania zisku dosahovaného v prípade obdobnej podnikateľskej príležitosti za obdobných podmienok u iného subjektu v príslušnom podnikateľskom odvetví, v konečnom dôsledku vylučuje existenciu príčinnej súvislosti medzi protiprávnou udalosťou a ušlým ziskom, ako základnú podmienku vzniku zodpovednosti štátu za škodu. Ušlý zisk je teda stratou konkrétnej, reálnej a preukázateľnej príležitosti zhodnotenia majetku, avšak len za predpokladu, že pravdepodobnosť dosiahnutia zisku u poškodeného je s ohľadom na existujúce okolnosti toho ktorého konkrétneho prípadu vysoko pravdepodobná až blížiac sa k istote (m.m. uznesenie najvyššieho súdu sp.zn. 4 Cdo 319/2008, 1 Cdo 76/2008). Pokiaľ žalovaný nepreukáže existenciu týchto okolností a výšku ušlého zisku, ktorý mohol pri bežnom chode vecí očakávať, nemôže byť v konaní úspešný.

30. S poukazom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom bolo správne. Dovolateľka v konaní zakladala svoj nárok na ušlý zisk výlučne na tvrdení o existencii hypotetického ušlého zisku, pričom v priebehu konania netvrdila žiadne konkrétne okolnosti zdôvodňujúce uplatnený nárok a dokazujúce existenciu ušlého zisku ako dôsledku nezákonného rozhodnutia orgánu štátu. Takýto ušlý zisk nemá reálny základ a ostáva len v rovine fikcie. Pokiaľ sa dovolateľka odvoláva na znalecký posudok, je potrebné poznamenať, že znalecký posudok slúži ako dôkazný prostriedok v tých prípadoch, kedy sa na posúdenie určitých čiastkových otázok vyžadujú špecifické odborné znalosti, právne posúdenie vecí, t.j. či (ne)boli naplnené podmienky vzniku zodpovednosti štátu za škodu a či je nárok v žalobe opodstatnený, je však výlučne vecou súdu a nie znalca. Inými slovami nárok poškodeného na ušlý zisk nemôže založiť znalecký posudok, ale len preukázanie predpokladov vzniku nároku na náhradu škody. Znalecký posudok, na ktorý dovolateľka poukazuje, dokazuje len to, aký priemerný zisk by dosiahol ktorýkoľvek podnikateľský subjekt v prípade realizácie ňou zamýšľaného podnikateľského zámeru v daných podmienkach a na danom trhu, avšak nedokazuje (čo ani nemôže), že takýto zisk by práve dovolateľka skutočne dosiahla nebyť nezákonného rozhodnutia ani to, že realizácia zámeru by bola uskutočnená tak, ako dovolateľka zamýšľala, alebo že by

k nej nedošlo len v dôsledku nezákonného rozhodnutia. Znalec sa totiž nevyjadroval k otázkam fázy realizácie podnikateľského zámeru u žalobkyne a ani neposudzoval okolnosti pravdepodobnosti dosiahnutia zisku u žalobkyne. Ako už správne uviedol odvolací súd dovolateľka nebola v konaní úspešná, pretože nepreukázala, že by sa jej podnikateľský zámer dostal do štádia, kedy by bolo možné považovať dosiahnutie prospechu z jej podnikania za daných konkrétnych okolností za vysoko pravdepodobné, pričom uvedené časové hľadisko (vis maior) nemožno pričítať na ťarchu žalovanej.

31. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že žalobkyňa neopodstatnene namietala dovolacie dôvody v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p., preto dovolanie žalobkyne zamietol ako nedôvodné (§ 448 CSP).

32. Žalobkyňa dovolaním napadla aj výrok rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania. Táto časť jej dovolania smeruje proti rozhodnutiu, ktoré je síce súčasťou rozsudku odvolacieho súdu, má ale charakter uznesenia (§ 167 ods. 1 O.s.p.).

33. Vzhľadom na túto povahu rozhodnutia odvolacieho súdu o trovách konania treba prípustnosť dovolania smerujúceho proti uvedenému rozhodnutiu posudzovať podľa ustanovení, ktoré vymedzujú, kedy je prípustné dovolanie proti uzneseniu (§ 239 O.s.p.). Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je prípustné v prípadoch uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. V zmysle § 239 ods. 3 O.s.p. ale ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide (medziiným) o uznesenie o trovách konania. I keď odvolací súd mení prvostupňové rozhodnutie o trovách konania, je dovolanie v tejto časti neprípustné. Zo spisu pritom nevyplyva, že by pri rozhodovaní o trovách konania došlo k procesným vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p.

34. Procesne úspešnej žalovanej vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyni, ktorá úspech nemala (§ 255 ods. 1 CSP). O nároku na náhradu trov konania rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.